

SINIFIN MOBİLİZASYONUNA İLİŞKİN ÖĞRETMEN VE ÖĞRENCİ GÖRÜŞLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

Prof. Dr. Mehmet Taşdemir
Ahi Evran Üniversitesi
mttasdemir1963@gmail.com

Öğr. Gör. Figen Taşdemir
Ahi Evran Üniversitesi
ftasdemir@ahievran.edu.tr

Blm. Uzm. Elif Kılıç
MEB
elifkiloc40@gmail.com

Blm. Uzm. Aybike Dağistan
MEB
aybike_y@msn.com

Blm. Uzm. Cem Şahin
MEB
cemsahin40@yahoo.com

Blm. Uzm. Suna Dağdelen
MEB
sndagdelen@gmail.com

Özet

Okul temelli öğretimde hedeflenen niteliklerin öğrencilere kazandırılmasında öğrenme ortamı, bu ortamın nasıl düzenlendiği ve etkin kullanımı büyük önem taşır. Öğretimin gerçekleşeceği ortam, öğretim durumunun ve niteliğinin belirlenmesinde oldukça etkilidir. Bu nedenle zaman ve emek kaybı olmaksızın kalıcı ve etkili öğrenmenin gerçekleşeceği ortamların hazırlanması gerekir. Çünkü iyi düzenlenmiş öğrenim ortamı ve araç gereçlerle öğrenmelerin daha kalıcı etkili olması beklenir. Bu çalışmanın amacı ortaokulda öğrenci ve öğretmenlerin sınıf içerisindeki materyallerin konumu, konuşlandırılması ve yeterliği hakkındaki görüşlerini ortaya koyarak var olan durumu betimlemektir. Araştırma nitel türde olup veriler odak görüşmesi ile elde edilmiştir. Çalışma grubu, Kırşehir il ve ilçe merkezlerinde bulunan ortaokullarda farklı branşlar görev yapmakta olan 20 öğretmen ve okullarda öğrenim görmekte olan 20 kişilik öğrenci grubundan oluşmuştur. Çalışmanın sonucunda öğretmen ve öğrencilerin sınıf materyalleri ve mobilizasyonu konusunda bazı konularda aynı görüşleri paylaşırken bazı konularda çeşitli düşüncelere sahip oldukları bulunmuştur.

Anahtar Sözcükler: Sınıf mobilizasyonu, öğretim ortamı, öğretim materyali, sınıf ortamı düzenleme.

EVALUATION OF TEACHERS AND STUDENTS OPINIONS RELATED TO CLASS MOBILIZATION

Abstract

In education; learning environment, its organization and how to use it effectively is of great importance in making students acquire qualifications. The environment where teaching takes place is highly influential in teaching and quality so it is necessary to prepare environments where permanent and effective learning take place without loss of time and effort. A well-organized learning

environment and learning with tools are expected to be more effective. The purpose of study is to describe situation in secondary school by presenting opinions of students and teachers about position, positioning and adequacy of materials. The research was of qualitative type and data were obtained through focus group interview. The study group consisted of 20 teachers and a group of 20 students in secondary schools in Kirsehir province and districts. As a result of study, it was found out teachers and students have same or different opinions on issues related to mobilization.

Keywords: Mobilization of class, learning environment, teaching material, organization of classroom.

GİRİŞ

Mobilizasyon ya da harekete geçme-harekete geçirme kavramlarından türetilebilecek olan sınıf mobilizasyonu ya da sınıf düzenleme yaklaşımları, sınıfı oluşturan tüm unsurların öğretim sürecinde etkin kılınması, harekete geçirilmesi olarak tanımlanabilir. Bu yönü ile sınıf temelli öğretimde ortam ile ilgili unsurların sürece etkin katılımı olarak önem taşımaktadır. Okul ve sınıfın eğitim felsefesi, bu süreçte işe koşulacak öğretme yaklaşımlarını dolayısıyla da öğretim ortamının fiziksel özelliklerini önemli kılmaktadır. Okul ya da sınıf ortamının fiziksel özellikleri ve donanımı ile bunların işe koşulması konusunda alan yazında sınıfta öğrenmeye katkısı bakımından konuyu önemli kılmaktadır.

Hızla gelişen ve değişen dünyada öğrencilerin bilgileri tek bir kaynaktan alınıp ezberlemesinden çok asıl amaç bilginin öğrenen tarafından edinilmesi ve karşılaşılan sorun karşısında var olan bilgisini kullanarak çözümlenmesidir. Bireyin bu niteliklere sahip olması da kullanılan öğretim yöntem- teknikleri ve süreç içerisinde kullanılan materyallerin niteliğine bağlıdır. Bu nedenle araç ve materyallerin eğitim- öğretim sürecinin önemli unsurları arasında olduğu söylenebilir. Çünkü öğretim esnasında araç-gereç kullanımının öğrenmeyi artırdığı pek çok çalışmada ortaya konmuştur. Ayrıca hedeflenen niteliklerin kazandırılmasında öğrenme ortamı ve bu ortamın nasıl düzenlendiği de büyük önem taşır. Öğretimin gerçekleşeceği ortam, öğretim durumunun ve kalitesinin belirlenmesinde oldukça etkilidir. Karaçalı (2006), eğitim-öğretimin çoğunlukla gerçekleştirildiği sınıfı "ortak özelliklerinden dolayı bir araya getirilen öğrenci gruplarına, önceden belirlenmiş ortak davranışların kazandırılması için öğretimin yapıldığı derslik" olarak tanımlamıştır. Sınıf denilince akla sadece derslik değil aynı zamanda kullanılacak araç- gereçler, öğretmen ve öğrenci de gelmektedir. Bütün bu unsurların dikkate alınarak zaman ve emek kaybı olmaksızın kalıcı ve etkili öğrenmenin gerçekleşeceği ortamların hazırlanması gereklidir. Çünkü iyi düzenlenmiş öğrenim ortamı ve araç-gereçlerle öğrencilerin öğrenmelerinin daha kalıcı ve daha etkili olması beklenir.

Öğrencilerin başarısı üzerinde büyük etkilere sahip olan fiziksel ortam sıraların yerleştirilme biçimi, sınıftaki mevcut öğrenci sayısı, ısınma- sıcaklık- soğukluk- ışık- araç gereç durumu, ortamın temizliği, duvarların rengi gibi pek çok durumu içerisinde barındırır (Karaçalı, 2006: 147). Araç- gereç kullanımı, eğitim- öğretim sürecini destekleyerek sürecin daha verimli, etkin ve eğlenceli hale getirilmesi amacı ile kullanılır. Demiralp (2007: 374) materyallerin işlevlerini "konuya ve amaca uygun olarak seçilmiş materyaller, öğretilen konuyu canlı hâle getirmekte, öğretim sürecini zenginleştirip, öğrenmeyi artırmaktadır. Materyaller aynı zamanda öğrencilerin ilgi alanlarını genişletmekte, motivasyonlarını da yükseltmektedir." şeklinde belirtmektedir. Yalın (2003: 82) ise "araç-gereçler öğrenme işlemine katılan duyu sayısını artırarak kalıcı öğrenmelerin gerçekleşmesine yardımcı olurlar" diyerek araç- gereç kullanımının önemine değinmiştir. Yapılan araştırmalar bu durumu desteklemektedir. Çünkü kişiler okuduklarının %10'unu, işittiklerinin %20'sini, gördüklerinin %30'unu, hem görüp hem işittiklerinin %50'sini, söylediklerinin %70'ini, yapıp söylediklerinin %90'ını hatırlamaktadırlar (Çilenti, 1991: 36).

Eğitimin sağlıklı bir şekilde gerçekleştirilebilmesinde sıraların yerleşim düzeni de var olan materyaller kadar etkili olabilmektedir. Başarılı bir şekilde yerleştirilmiş olan sıralar sınıf içi etkileşimi ve buna bağlı olarak bilgi paylaşımını kolay hale getirebilir. Öğrencilerin oturma düzenleri ve sıra- masaların yerleştirilmesi öğretmen- öğrenci etkileşimini büyük oranda etkilemektedir (Karaçalı, 2006: 148). Öğretmen oturma düzenini gerçekleştirirken hiç bir öğrencinin görme ve duyma da sıkıntı yaşamadan takip etmesini göz önünde bulundurur (Çelik, 2002). Woolfolk (1995)'a göre sınıfta sıralarında

düzenlenmesinde "sıra ve sütun biçiminde düzenleme, sıraların gruplanarak düzenlenmesi, daire ve u biçiminde düzenleme, oditoryum düzeni, çok gruplu yerleşim düzeni, tek grup düzeni" kullanılabilir. Seçilecek sınıf sıra düzeninde gerçekleştirilecek olan etkinlik, mevcut öğrenci sayısı ve sınıfın fiziksel olarak elverişli olup olmama durumları dikkate alınmalıdır.

Sınıfın aydınlık olup olmaması eğitim-öğretim sürecinden beklenen verimin elde edilmesinde oldukça önemlidir. Işığın az ya da çok, doğrudan ya da dolaylı gelmesi görüntüyü etkileme gücüne sahiptir. Işık (2004) ışığın yetersiz ya da çok miktarda gelmesinin insan sağlığına uygun olmadığını çalışmasında belirtmiştir.

Rengin de insan psikolojisi üzerinde oldukça büyük etkiye sahip olduğu yapılan bir çok çalışmada ortaya konulmuştur. Renklerin her biri bireylerde farklı duygular yaratma gücüne sahiptir. Bu duruma "mavi; umudun, huzurun, kırmızı; başkaldırının, heyecanın rengi olması " örnek verilebilir (Karaçalı, 2006: 150). Fakat renklere yüklenen anlamlar kişiler, durumlar ve kültürlere göre farklılık gösterebilmektedir. Sınıf duvarlarında ve eşyalardaki renklerin öğrencilerin öğrenmelerini kolaylaştırıcı niteliğe sahip olmalarına dikkat etmek sürecin verimli hale getirilmesinde etkili olabilir. Baker (1982) çalışmasında liseye kadar olan dönemde sarı, pembe ve şeftali rengini; lise sonrasında ise mavi ve mavi- yeşil tonlarını önermektedir.

Materyaller derslerde oldukça önemli bir fonksiyona sahip olmasına rağmen sihirli aletler değildir (Ball, 1992). Amaçlara ulaşılabilmesi için ihtiyaç duyulan araçların sınıflarda bulundurulması ve uygun şekilde konumlandırılması iyi bir sınıf organizasyonu anlamına gelirken bu araçların birbirleriyle uyum halinde olmasına dikkat edilmelidir (Korkmaz,2003). Ayrıca öğretmenlerin derslerinde araç- gereç kullanımını nasıl gerçekleştirebileceklerini bilmelidirler (Dindar ve Yaman, 2003: 169). Hangi kaynakların kullanılacağı ve özellikleri, elde var olan materyaller, materyallerin öğretmen ve öğrencilerce üretilip üretilmeyeceği dikkat edilmesi gereken konulardır. Bu nedendir ki yere, zamana ve dersin içeriğine göre kullanılmamış olan materyaller süreci kolaylaştırmaktan ziyade süreci olumsuz etkileyebilir. Bu nedenle eğitim- öğretim sürecinin önemli unsurlarından olan öğretmenlerin materyal kullanımı ve konumlandırılmasında oldukça dikkatli olmaları gerekmektedir (Çakıroğlu ve Yıldız, 2007). Örneğin; başarılı bir yerleşim düzeni etkileşimi beraberinde eğitimi olumlu yönde etkileyebilir. Çünkü, sıra, masa ve öğretmen masasının konumu sınıf içerisinde gerçekleştirilecek etkileşimi büyük oranda etkileme gücüne sahiptir.

Araştırmanın amacı

Sınıftaki materyallerin yeterli ve işlevsel olması eğitim-öğretim sürecinin verimli ve eğlenceli hale gelmesinde etkili bir unsur olarak düşünülmektedir. Sınıf içerisindeki materyallerin yeterli olması ve uygun şekilde konumlandırılması öğretmenler ve öğrenciler açısından yararlı olacaktır. Bu araştırmanın amacı ortaokulda öğrenim görmekte olan öğrencilerin ve çalışmakta olan öğretmenlerin sınıf içerisindeki materyallerin konumu, yeterli olup olmadığı ve derslerde kullanılıp kullanılmadığı ya da ne derecede kullanıldığına ilişkin görüşlerinden hareketle yönetici ve öğretmenlere önerilere gitmektir.

YÖNTEM

Araştırmanın Türü

Bu çalışma nitel türde olup veriler odak grup görüşmesi ile elde edilmiştir. Nitel araştırma, gözlem, görüşme ve doküman analizi gibi nitel veri toplama tekniklerinin kullanıldığı, algıların ve olayların doğal ortamda gerçekçi ve bütüncül bir biçimde ortaya konmasına yönelik nitel bir sürecin izlendiği araştırmadır. Nitel araştırmaların temel özellikleri; doğal ortama duyarlılık, araştırmacının katılımcı rolü, bütüncül yaklaşım, algıların ortaya konulması, araştırma deseninde esneklik ve tümevarımcı analizdir (Yıldırım ve Şimşek, 2004: 35-61). Odak grup görüşmeleri nitel veri toplamada oldukça etkilidir. Bowling(2002)'e göre odak grup görüşmesi küçük bir grupla lider arasında yapılandırılmamış görüşme ve tartışmada grup dinamiğinin etkisini kullanma, derinlemesine bilgi edinme ve düşünce üretmedir. Kruger ve Casey (2000)'e göre dikkat edilmesi gereken şey soruların sohbet tarzında ve teknikten uzak tutularak günlük dil kullanımına uygun şekilde düzenlenmesidir.

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu, Kırşehir il ve ilçe merkezinde bulunan ortaokullarda farklı branşlarda görev yapmakta olan 20 öğretmen ve o okullarda öğrenim görmekte olan 20 kişilik bir öğrenci grubu oluşturmuştur. Katılımcılar rastgele örneklem yöntemi ile seçilmiştir.

Verilerin Toplanması

Araştırmada her biri on katılımcıdan oluşan ikisi öğretmenlerle ikisi de öğrencilerde gerçekleştirilmiş olan dört odak görüşmesi yapılmıştır. Veriler ses kayıt cihazı ile kayıt altına alınmıştır. Her bir görüşme 30- 40 dakika arası sürmüştür. Soru ve yanıt dayalı olarak gerçekleştirilen odak görüşmesinde sorular sohbet ve günlük kullanım tarzına uygun olacak şekilde tasarlanmıştır. Katılımcıların U şeklinde oturarak iletişimin daha sağlıklı gerçekleşmesi sağlanmıştır. Giriş kısmında araştırmanın amacı belirtilmiş ve katılımcılara cevaplarının ses kayıt cihazı ile kayıt altına alınacağı bilgisi verilmiştir. Katılımcıların kendilerini kısaca tanıtmaları ile görüşmelere başlanmıştır. Görüşme esnasında katılımcıların birbirlerini görüşleri ile etkilememesine önem verilmiştir.

Odak grup görüşmesinden yararlanılan bu çalışmada katılımcılara yöneltilen sorular temalar şeklinde düzenlenmiştir. Bu temalar: "*sınıflarda bulunan materyallerin işlevi ve yeterliliği, sınıfların fiziki durumu, okuldaki uygulamalar, materyallerin hareketlendirilmesi konusunda yapılabilecek yenilik ve değişiklikler*" olarak belirlenmiştir. Bu bağlamda odak görüşmelerinde katılımcılara aşağıdaki sorular sorulmuş ve tartışmaya geçilmiştir:

1. Sınıf panolarının, kitaplığın işlevi nedir? Amacına uygun şekilde kullanılıyor mu? Sınıf duvarlarının rengi hakkında ne düşünüyorsunuz?
2. Perdelerin renginin ve modelinin uygun olduğunu düşünüyor musunuz? Nasıl bir renk veya model olmasını isterdiniz? Zemin ile ilgili değişiklik yapmak ister misiniz? Sıraların düzeni hakkındaki fikriniz nedir?
3. Sınıfların öğretilecek derse göre düzenlenmesi ve öğrencilerin derslere geçişte hareketli oluşu nasıl bir etki yaratır? Bu etkili bir uygulama mıdır? Sınıfların sabit kaldığı ve öğrencilerin hareket halinde olduğu okul düzeninin faydaları nelerdir? Derslere zil yardımı ile girip çıkılması hakkındaki görüşleriniz nelerdir?
4. Sınıftaki materyallerin konumu hakkında düşünceleriniz nelerdir? Sınıftaki hangi materyallerin, ne şekilde hareketli hale getirilmesi eğitim- öğretim sürecini kolaylaştırıcı etkiye sahip olur? Sınıflarda eğitim- öğretim sürecini kolaylaştıracak ne gibi donanım ve materyallere ihtiyaç vardır?

Verilerin Analizi

Veri çözümlenmesi ve sunulmasında katılımcıların isimlerine yer verilmemiştir. Verilerin çözümlenmesinde katılımcılar öğretmen ve öğrenci olarak numaralandırılarak kodlanmıştır. Kodlamada cinsiyet Erkek(E), Bayan (K) ve sıra no1,2,3 ve öğretmen (Ö), öğrenci (Öğç) olarak kodlanmıştır. Örneğin 5 nolu bayan öğrenci (5KÖğç) olarak kodlanmıştır. Katılımcı görüşleri gruplandırılarak, açıklanmıştır.

Geçerlik Güvenirlik

Görüşme formu geliştirmede hazırlanmış olan taslak form, üç konu alanı uzmanı görüşünden geçirilerek uzlaşma sağlanan şekli ile son halini almıştır. Verilerin elde edilmesinde katılımcı gönüllülüğü sağlanmıştır. Görüşlerin alınması sürecinde hem katılımcıların hem de araştırmacının bir birlerini etki altına almaması için her onar kişilik dört oturumda gerçekleştirilmiştir. Katılımcı onayına dayalı sözlü kayıt yapılmıştır. Katılımcı görüşleri bir birinden bağımsız iki araştırmacının sınıflamasına dayalı olarak analiz edilip, daha sonra birleştirilerek varılan ortak görüş olarak açıklanmıştır. Ayrıca Görüşmede elde edilen görüşler katılımcı orijinal ifadeleri olarak alınmıştır. Bulgular genel olarak ortaya çıkan düşünceler etrafında açıklanırken, orijinal katılımcı görüşleri ile desteklenmiştir.

BULGULAR

Her biri on katılımcıdan oluşan ikisi öğretmenlerle ikisi de öğrencilerde gerçekleştirilmiş olan dört odak görüşmesi sonucunda elde edilen bulgular temalar altında sunulmuştur. Bu temalar "*sınıflarda bulunan*

materyallerin işlevi ve yeterliliği, sınıfların fiziki durumu, okuldaki uygulamalar, materyallerin hareketlendirilmesi konusunda yapılabilecek yenilik ve değişiklikler” olarak belirlenmiştir. Bulgular orijinal katılımcı görüşleri kullanılarak desteklenmiştir.

1. Sınıflarda Bulunan Materyallerin İşlevi ve Yeterliliği

İlk tema olarak belirlenen “sınıfta bulunan materyallerin işlevi ve yeterliliği” hakkında öğretmen ve öğrencilerin sahip oldukları görüşler incelenmiştir. Öğrenciler sınıflarında bulunan materyallerin akıllı tahta, beyaz tahta, sıralar, panolar, sınıf kitaplığı, perdeler, lambalar ve çöp kutusu olduğu konusunda hemfikirdirler. Katılımcıların birinci temaya ilişkin görüşleri Tablo 1’de özetlenmiştir.

Tablo 1: 1. Temaya İlişkin Öğretmen ve Öğrenci Görüşleri

Materyaller	Değerlendirme Durumu	Katılımcı Sayısı	Katılımcı
Akıllı Tahta	Olumlu	34	1KÖ, 2KÖ, 3EÖ, 4KÖ, 5KÖ, 6KÖ, 7EÖ, 9KÖ, 10KÖ, 11KÖ, 12EÖ, 13KÖ, 14EÖ, 15EÖ, 17EÖ, 18EÖ, 19EÖ, 20KÖ, 1KÖğc, 3KÖğc, 4KÖğc, 5EÖğc, 6KÖğc, 7KÖğc, 9EÖğc, 10EÖğc, 11KÖğc, 12EÖğc, 14KÖğc, 15KÖğc, 16EÖğc, 17EÖğc, 18EÖğc, 19KÖğc
	Olumsuz	6	8EÖ, 16KÖ, 8KÖğc, 2EÖğc, 13KÖğc, 20KÖğc
Sınıf Kitaplığı	Olumlu	2	1KÖ, 12EÖ
	Olumsuz	38	2KÖ, 3EÖ, 4KÖ, 5KÖ, 6KÖ, 7EÖ, 8EÖ, 9KÖ, 10KÖ, 11KÖ, 13KÖ, 14EÖ, 15EÖ, 16KÖ, 17EÖ, 18EÖ, 19EÖ, 20KÖ, 1KÖğc, 2EÖğc, 3KÖğc, 4KÖğc, 5EÖğc, 6KÖğc, 7KÖğc, 8KÖğc, 9EÖğc, 10EÖğc, 11KÖğc, 12EÖğc, 13KÖğc, 14KÖğc, 15KÖğc, 16EÖğc, 17EÖğc, 18EÖğc, 19KÖğc, 20KÖğc
Panolar	Olumlu	0	
	Olumsuz	40	1KÖ, 2KÖ, 3EÖ, 4KÖ, 5KÖ, 6KÖ, 7EÖ, 8EÖ, 9KÖ, 10KÖ, 11KÖ, 12EÖ, 13KÖ, 14EÖ, 15EÖ, 16KÖ, 17EÖ, 18EÖ, 19EÖ, 20KÖ, 1KÖğc, 2EÖğc, 3KÖğc, 4KÖğc, 5EÖğc, 6KÖğc, 7KÖğc, 8KÖğc, 9EÖğc, 10EÖğc, 11KÖğc, 12EÖğc, 13KÖğc, 14KÖğc, 15KÖğc, 16EÖğc, 17EÖğc, 18EÖğc, 19KÖğc, 20KÖğc
Yazı Tahtaları	Kara Tahta	Olumlu 0 Olumsuz 40 Olumlu 40	1KÖ, 2KÖ, 3EÖ, 4KÖ, 5KÖ, 6KÖ, 7EÖ, 8EÖ, 9KÖ, 10KÖ, 11KÖ, 12EÖ, 13KÖ, 14EÖ, 15EÖ, 16KÖ, 17EÖ, 18EÖ, 19EÖ, 20KÖ, 1KÖğc, 2EÖğc, 3KÖğc, 4KÖğc, 5EÖğc, 6KÖğc, 7KÖğc, 8KÖğc, 9EÖğc, 10EÖğc, 11KÖğc, 12EÖğc, 13KÖğc, 14KÖğc, 15KÖğc, 16EÖğc, 17EÖğc, 18EÖğc, 19KÖğc, 20KÖğc
	Beyaz Tahta	Olumsuz 0	4KÖğc, 5EÖğc, 6KÖğc, 7KÖğc, 8KÖğc, 9EÖğc, 10EÖğc, 11KÖğc, 12EÖğc, 13KÖğc, 14KÖğc, 15KÖğc, 16EÖğc, 17EÖğc, 18EÖğc, 19KÖğc, 20KÖğc
Kullanımda olmayan materyaller	Olumlu	0	
	Olumsuz	40	1KÖ, 2KÖ, 3EÖ, 4KÖ, 5KÖ, 6KÖ, 7EÖ, 8EÖ, 9KÖ, 10KÖ, 11KÖ, 12EÖ, 13KÖ, 14EÖ, 15EÖ, 16KÖ, 17EÖ, 18EÖ, 19EÖ, 20KÖ, 1KÖğc, 2EÖğc, 3KÖğc, 4KÖğc, 5EÖğc, 6KÖğc, 7KÖğc, 8KÖğc, 9EÖğc, 10EÖğc, 11KÖğc, 12EÖğc, 13KÖğc, 14KÖğc, 15KÖğc, 16EÖğc, 17EÖğc, 18EÖğc, 19KÖğc, 20KÖğc

1.1. Akıllı Tahtalar

Öğrenciler derslerde özellikle akıllı tahtaların çok sık kullanıldığını belirtmişlerdir. Akıllı tahtanın eğitim-öğretim sürecinde faydalı olduğunu öğrenciler:

"Öğretmenim dersi anlattıktan sonra eğitsel sitelerden faydalanarak konu anlatımını izlememizi sağlıyor ve konuyu tekrar dinleyip çalışmalar yaptığımda çok iyi anladığımı düşünüyorum (1KÖğc)", "Akıllı tahtalarda derslerle ilgili şarkılar dinleyip videolar izlemek çok hoşuma gidiyor (7KÖğc)", "Akıllı tahta anlamamıza yardımcı oluyor (15KÖğc)" cümleleri ile ifade ederlerken akıllı tahtanın "gereksiz" olduğunu düşünen öğrenciler:

"Akıllı tahta sadece zaman kaybı. Çünkü bazen internet bağlantısı olmuyor, öğretmenim onu ayarlamaya çalışırken dersin yarısı gidiyor (8KÖğc).", "Akıllı tahtaya gerek yok ona ayrılacak zaman yerine öğretmenim test getirebilir ve oradan da pekiştirebiliriz (2EÖğc)", "Akıllı tahta sınıfımıza göre çok küçük bu yüzden yazıları görmede çok zorlanıyorum (13KÖğc)", "Akıllı tahta parlıyor hiçbir şey göremiyorum ki (20KÖğc)" şeklinde belirtmişlerdir.

Akıllı tahta hakkında öğretmen görüşleri analiz edildiğinde iki öğretmen dışında tüm öğretmenlerin akıllı tahtaya karşı olumlu bir tutuma sahip oldukları görülmüştür. Akıllı tahtanın faydalı olduğunu düşünen öğretmenler:

"Zamandan tasarrufu sağlıyor. Görsel ve işitsel materyallerle konuların daha çabuk anlaşılmasını sağlıyor, bazı etkinliklerin ve yarışmaların yapılması kalıcılığı artırıyor (7EÖ)", "Bu sene yeni uygulamaya başladım ve çok memnun kaldım testler üzerinde sorular çözüp kalıcılığı artırıyor deneyler etkinlikler birebir öğrenci kendisi yapıp sonucu kendisi gözlemliyor cevabının doğruluğunu görebiliyor, her bilgiye fotoya ulaşmak mümkün çok memnunum (11KÖ)", " Görerek öğrenmeyi etkin kılmakta, dijital ortamda var olan birçok kaynaktan yararlanabilme imkânı sunuyor (20KÖ)", " Akıllı tahtalar öğrencilerin görsel dünyasını zenginleştirdiği için sınıflarda kullanımını olumlu buluyorum (17EÖ)", "Çok yenilik getirdiğini düşünüyorum ve faydalarını sonuna kadar değerlendiriyorum. Sınıf içinde video, görsel, test, dinleme metinleri gibi pek çok veri kullanımı dersi zenginleştiriyor. Bir İngilizce öğretmeni olarak önce PDF kullanımı sonra dinleme yapma, online testler dersime zenginlik katıyor (4KÖ)" şeklinde olumlu tahtaya ilişkin olumlu düşüncelerinden bahsetmektedir.

Akıllı tahtanın kendisinden beklenenleri yerine getirmede sanıldığı kadar etkili olmadığı düşünen iki öğretmen ise bu durumu:

"Sanıldığı kadar yararlı olduğunu düşünmüyorum. Öğretmeni ya da öğrenciyi merkeze alan tutumdan ayrılıp sanki tahta merkezli bir eğitim olduğunu düşünüyorum (8EÖ)", "Teknolojiyle çok erken yaşta tanışmak çocuklarımızı tembelleştiriyor (16KÖ)" cümleleri ile dile getirmektedir.

1.2. Sınıf Kitaplığı

Sınıf materyalleri arasında bahsedilen kitaplık, öğretmen ve öğrenciler tarafından olumsuz olarak değerlendirilmiştir. Öğrenciler, sınıf kitaplığını "gereksiz ve yetersiz" olarak nitelendirilmiştir:

"İçindeki sadece Keloğlanla ilgili hikâyeler var (11KÖğc)", "Kitaplıktaki kitaplar çok eski elime bile almak istemiyorum (2EÖğc)", "İlgimi çekecek, benim hoşlandığım türde hiç kitap yok" (19KÖğc), "Kitaplık orada durup duruyor sadece yer kaplıyor (13KÖğc)", "Kitaplıkta bizde heyecan uyandıran kitaplar olsun. Dergilerde olsun (8KÖğc)", "Kitaplığa dikkat çekici, ilgimizi çeken kitaplar koyulursa kitaplık etkili olur (6KÖğc)", "İlgi çekici kitaplar olabilir kitaplıkta (18EÖğc)", "Kitaplıkta dikkatimizi çekecek kitap olsa daha çok okurdum (15KÖğc)" şeklindeki ifadeler öğrencilerin kitaplığı gereksiz ve yetersiz olarak nitelendirme sebepleri arasındadır.

Sınıf kitaplığı hakkında öğretmen görüşlerine bakıldığında öğretmenlerin genel olarak kitaplığı "yeterli ve etkili bulmadıkları", iki öğretmenin ise "etkili" buldukları görülmüştür. Kitaplıkları olumsuz olarak değerlendiren öğretmenler düşüncelerini:

"Sıkıcı ve soğuk buluyorum. Renkli ve eğlenceli başka bir mekânda kitaplıklar oluşturulmalı (10KÖ)", "Yeterli değil. Okul kütüphanesi ile idare etmeye çalışıyoruz (17EÖ)", "Kesinlikle etkili değil. Sınıf dolabında kilitlemek zorunda kalıyoruz, sınıfı iki sınıf kullandığı için açıkta kitaplık maalesef tutamıyoruz (4KÖ)", "Etkili değil farklı ve dikkat çekici kitaplarla, dergilerle zenginleştirmek (9KÖ)" cümleleri ile ifade etmişlerdir.

Sınıf kitaplığının etkili olduğunu düşünen öğretmenler ise,
"Etkili olduğunu düşünüyorum. Kitap okuma saatinde çocuklar verimli şekilde kullanıyor (12EÖ)",
"Kitap fuarı başta olmak üzere birçok kitap seti edindik. Bu yüzden bizim sınıf kitaplığı yeterli (1KÖ)"
cümleleri ile belirtmişlerdir.

1.3. Panolar

Hemen her sınıfta yer alan panolar hakkında öğretmen ve öğrenciler hemfikirlerdir. Her iki tarafta panoların beklentileri karşılamadığı düşüncesine sahiptir. Öğrencilere göre sınıfta bulunan panolar "yeterli ve işlevsel değil"dir:

"Panolar çok küçük çalışmalarımızı sergileyemiyoruz (10EÖğç)", *"Panolar duvardan duvara olsun her yere yazılar yazalım ve yazıları sürekli değiştirebilelim (13KÖğç)"*, *"Panoların şekli farklı farklı olsun mesela çiçek, hayvan şeklinde panolar...(4KÖğç)"*, *"Panoların etkin olduğunu düşünmüyorum ve şeklinin, renginin değişmesi her hangi bir değişim yaratmayacaktır. Çünkü biz ödev yapıp sergilemeyi sevmiyoruz (20KÖğç)"*, *"Panolarda ne olduğuna bakmak aklıma bile gelmiyor (5EÖğç)"*, *"Panolar çok yüksekteler, boyum yetişmiyor (9EÖğç)"* cümleleri katılımcıların panolarla ilgili düşünceleridir.

Panolar konusunda bütün öğretmenler panoların işlevini yerine getiremediğini, yeterli ve kullanışlı olmadığını:

"Mevcut panolar öğrencilerin etkinliklerini sergilemekten öte karışık, özensiz durumda. Bunun yerine her sınıfta derslerin genel tanımlarını yapan, görselliği zengin sabit panolar olabilir (7EÖ)", *"Panoların öğrenciye maksimum düzeyde etkisinin kısa süreli olduğunu düşünüyorum. Bunun sebebi ise öğrencilerden (boylarından) daha yüksekte olmaları (16KÖ)"*, *"Sınıflarda çok pano yok. Çok eski, kullanışsız (1KÖ)"*, *"Panolar etkili kullanılmıyor. Eğitim-öğretim süreci öğrenci merkezli olursa etkinlikler sergilenip daha etkili hale getirilebilir (4KÖ)"*, *"Panolar genelde tüm öğrencilere hitap etmiyor (14EÖ)"*, *"Panolar sadece göstermelik olarak kullanılıyor. Etkililiği çok kısıtlı sürededir (20KÖ)"* şeklinde ifade etmişlerdir.

1.4. Yazı Tahtaları (Kara Tahta & Beyaz Tahta)

Kara tahta ve beyaz tahta üzerine öğretmen ve öğrenci görüşleri incelendiğinde tüm katılımcılarca beyaz tahta kullanımını tercih edildiği görülmektedir:

"Tebeşirli tahta değil (9EÖğç)", *"Kara tahta kötüydü çünkü elimiz kirleniyordu. Tebeşir bitiyordu (20KÖğç)"*, *"Beyaz tahta hem daha temiz (4KÖğç)"*, *"Beyaz tahta daha kullanışlı. Silmesi ve kullanması kolay. Ayrıca toz sıkıntısı olmuyor (7EÖ)"*, *"Beyaz tahta. Daha temiz ve modern olduğu için (17EÖ)"*, *"Kesinlikle beyaz tahtayı tercih ederim. Yazıları daha net gösteriyor ve sağlık sorunları tebeşirli tahtaya göre yaratmıyor. Tebeşir hem sürekli temin edilmek zorunda hem de ellerde sürekli silme ihtiyacı doğurduğundan pek kullanışlı olduğunu düşünmüyorum (12EÖ)"* cümlelerinden anlaşılmaktadır.

1.5. Günümüzde Kullanımda Olmayan Materyaller

Sınıfta tepegöz, kara tahta, projeksiyon gibi önceki dönemlerde kullanılıp günümüzde sıkça kullanılmayan materyallerin kullanımı konusunda öğrencilerin hepsi onların "eski moda" teknoloji olduğunu ve bu aletlerin hiç gerekli olmadığını aşağıdaki ifadelerle belirtmişlerdir.

"Onlar artık eski moda oldu. Akıllı tahtada her şey var. Onlar sadece sınıfta kalabalık olur bence (15KÖğç)", *"Akıllı tahta varken onların olması çok saçma olurdu bence (4KÖğç)"*.

Öğretmenler de bütün o aletlerin yaptığı işlerin akıllı tahta ile kolayca halledilebildiğini ve bu nedenle sınıfta bulunmasının gerekli olmadığını aşağıdaki ifadelerle belirtmişlerdir.

"Şu dönemde ihtiyacımız olmuyor. Ama öğrencilerin geçmişi tanımları için faydalı olabilir (2KÖ)", *"Gerek yok, zaman ve kaynak israfı olur. Akıllı tahta hepsinin işlevini görür (13KÖ)"*, *"Bence akıllı tahtanın olduğu ortamda bunların gereği yok. Bunların yapabildiğinden fazlasını akıllı tahta ile yapabiliyoruz (9KÖ)"*.

2. Sınıfların Fiziki Durumu

Sınıfın fiziksel durumu başlığı altında öğretmen ve öğrencilerin sınıftaki perdelerin rengi/türü, duvarların rengi, sınıf zemini ve oturma düzeni hakkındaki görüşleri incelenmiştir.

2.1. Perdeler

Fiziksel olarak her sınıfta bulunan perdelerin rengi ve türü konusunda öğretmen ve öğrenci görüşleri analiz edildiğinde öğrencilerin hemen hemen hepsinin şu anki perdelerinden memnun olmadıkları ve farklı renkte zebra veya stor perde kullanmaktan yana olduklarını aşağıdaki ifadelerle belirtmişlerdir.

"Perdeler değiştirilsin ışık girmesin (18EÖğç)", "Renkli perdeler (14KÖğç)", "Perdeler renkli ve stor perde olsun (7KÖğç)", "Perdeler çok koyu kapkara olsun (4KÖğç)".

Öğretmenler ise ışığın öğrencilerin görmesini zorlaştırdığında koyu renge sahip stor perdelerin kullanılabilmesini aşağıdaki ifadelerle belirtmişlerdir.

" Stor şeklinde kullanılabilir. Böylece hem güneşi hem de gerektiğinde öğrencilerin dışarıyla etkileşimi kesilebilir (11KÖ)", " Işığı daha iyi ayarlayabileceğimiz stor perde olsa diyorum (3EÖ)", "Perdeler koyu yeşil. Stor perde sanırım daha işlevsel olur (17EÖ)".

2.2. Duvar Rengi

Duvarların rengi konusunda öğrenciler daha renkli ve değişik şekillerin resmedildiği duvarların olduğu bir sınıfta eğitim görmek isterken öğretmenler ise sınıfı daha aydınlık gösterecek açık renkleri tercih ettiklerini öğrenciler aşağıdaki ifadelerle belirtmişlerdir.

"Duvarlar renkli olsun (3KÖğç)", Her bir duvarı farklı bir renge boyayalım (19KÖğç)"Duvarları biz kendimiz renkli renkli boyayalım. Ellerimizi renkli boyalara batırarak duvarları boyayalım (9EÖğç)"

Öğretmenler ise,

"Sınıf duvar renkleri içeriye aydınlık gösterecek şekilde olmalı diye düşünüyorum. Sınıfımın rengi açık sarı. Gayet iyi (5KÖ)", "Mavi ve beyaz güzel buluyorum (11KÖ)", "Sınıfların duvar renklerini beğenmiyorum. Kapalı renklerin olumsuz bir etki yarattığını düşünüyorum (20KÖ)" şeklinde belirtmişlerdir.

2.3. Sınıf Zemini

Sınıf zemini hakkında öğretmen ve öğrenci görüşleri dikkate alındığında farklılıklar olduğu görülmektedir. Öğrenciler:

"Yerlerde halı olsun. Ayakkabılarımızı çıkararak içeri girelim, rahat olalım (10EÖğç)", "Halılar olsun zaman zaman dersleri yere oturarak yapalım (7KÖğç)", "Halılar olsa çok süper olur. Çünkü oynarken yere düşebiliyoruz ve dizimiz kanıyor (16EÖğç)" diyerek sınıf zemininin halı ile kaplanmasını beklemektedir. Fakat üç öğrenci sınıf zemininin halı ile kaplanmasını doğru bulmadıklarını *"Sınıfta halı mı olur? Ayaklar kokar, çok kötü (1KÖğç)", "Ayakkabılarımız olmadığı zaman kokudan sınıfa girilmez (13KÖğç)"* cümleleri ile belirtmişlerdir.

Öğretmenlerin yarısı sınıf zemini ile ilgili herhangi bir değişiklik istememesine karşın diğer yarısı;

"Sınıf zemini yumuşak olabilirdi. Çocuklar ayakkabıları yerine çoraplarıyla girebilecekleri bir şekilde olsaydı daha iyi olurdu (2KÖ)", "Halı olmalı, ayakkabı giymeden, özgürce oyun oynamaya imkân veren halılar üzerinde hem ders işleyip hem de gönüllerince oynayabilirlerdi (18EÖ)" cümleleri ile halıyı tercih etmiştir. Bir kısım öğretmen ise, halının hijyenik olmadığı gerekçesi ile sınıflarda "aydınlık, temizliği kolay olan parke" döşenmesinden yana görüşlerini bildirmişlerdir.

2.4. Sınıf Ortamının Düzenlenmesi

Pek çok okulda ve sınıfta tartışma konusu olan sıraların düzeni konusunda öğrencilerin görüşleri sınıfların U şeklinde tasarlanması yönündedir:

"Sıralar U şeklinde olsun. Bir de öğretmenimizin masası tam ortada olsun. Bize yakın olması çok güzel (14KÖğç)", "Sıralar böyle arka arkaya sıralanmış şekilde olmamalı çünkü tahtayı göremiyorum (6KÖğç)", "Sıralar böyle hiç güzel değil çünkü tahta parlıyor. Ayrıca arkadaşımın kafasından dolayı tahtayı göremiyorum (11KÖğç)", "Sıralar U şeklinde olmalı arkadaşlarımı konuştukları zaman görmek istiyorum (9KÖğç)".

Öğretmenler de öğrenciler gibi sıraların belirli bir düzende sabit kalma zorunda olmadığı, U ya da küme halinde olmasından yana görüşlerini:

"Çünkü sınıfta uyguladığım küme uygulaması öğrencilerin kaynaşmasını, birbirinden faydalanmasını ve görünmez bir rekabet oluşturduğunu düşünüyorum (9KÖ)", "Klasik düzen öğrenci-öğretmen

etkileşimini olumsuz etkiliyor. Tekli sıralar olmalı, arkalı-önlü yerine daire (yarım daire) olabilir (20KÖ)", "U şeklinde birebir etkileşim daha rahat olabileceği bir sınıf düzeni sınıf içi problemleri azaltmada, sınıf hâkimiyeti açısından daha iyi olabilir (4KÖ)", "Her derse hatta konuya göre sıra düzeni farklılık gösterebilir. Her ders için tek tip bir sıra düzeni iyidir demek doğru olmaz (11KÖ)" şeklinde belirtmişlerdir.

3. Okuldaki Uygulamalar

Her okulun içinde bulunduğu fiziki çevre, öğrenci-veli profili, okulun fiziki şartları ve beklentiler okulların kendine has bazı uygulamalar getirmesinde etkili olmuştur.

3.1. Branşlara Göre Sınıf Düzeni

Pek çok okulda sınıflar şubelerine göre 6-A, /7-C şeklinde isimlendirilerek öğrencilerin sabit kalırken öğretmenin hareket halinde olduğu bir düzene sahipken bazı okullarda ise bunun tam tersi yani öğrencilerin hareket halinde olduğu bir düzene sahiptir. Bu konuda öğrenci ve öğretmenlerin görüşleri belirlenmek istenmiş ve öğrencilerden:

"Öğretmenin sınıf değiştirmesine devam edilsin. Yoksa okulda karışıklık olur (19KÖğç)", "Bence İngilizce, Matematik sınıfı gibi sınıflar olsun çünkü o zaman öğretmen kendi malzemelerini rahatça kullanabilir (1KÖğç)", "Türkçe, Sosyal bilgiler gibi sınıflar olsa daha güzel olur. Derslerde materyalleri kolayca kullanabiliydik (10EÖğç)" şeklinde cevaplar alınmıştır.

Öğretmenler ise öğrencilerin görüşlerine benzer şekilde sınıfların branşlara göre düzenlenmesinden yana olduklarını:

"Branşa ait bir dersliğin olması tercihim. Materyallerin daha aktif kullanılması, ders içeriğine uygun bir ortamın olması dersi daha iyi anlatmak, sunmak açısından önemli (5KÖ)", "Branşa ait olmalı çünkü hem öğrenciler aynı sınıfta saatlerce kalmadığından dikkatleri daha açık olur hem de öğretmenler sınıfları kendi branşlarına göre daha etkili hale getirir (3EÖ)", "Sınıf bazında yerleşimi doğru buluyorum. Çünkü öğrenciler hangi derse gideceklerini, kendilerini nelerin beklediğini bildikleri için derse psikolojik olarak hazır gelmekte (19EÖ)", "İkisinin de olumlu ve olumsuz özellikleri var. Branşın sınıfı olduğunda materyal, pano ve çalışmalar açısından daha zengin bir ortam oluşuyor. Ancak diğer taraftan öğrenciler kendi sınıfları olmadığı için sınıfı sahiplenmiyor ve temiz tutmuyor (8EÖ)" şeklinde fikirlerini belirtmişlerdir.

3.2. Zil Uygulaması

Okullarda mevcut olan durumlardan biri de derslere zil ile girilip çıkılmasıdır. Öğretmen ve öğrencilere bu durum sorulduğunda öğrenciler:

"Tabi ki zil ile derse girip çıkmamız yoksa çok karışıklık olur ne zaman ders başlıyor ne zaman bitiyor fark edemedik (8KÖğç)", "Ders giriş ve çıkışlarında zil çalsın ama gençlere uygun müzikler olsun. Şimdiki zillerle dışarı bile çıkmak istemiyorum (19KÖğç)", "Teneffüslere zil ile girip çıkalım ama çalan zilin tonu farklı olsun. Hüzünlü bir şarkı olmasın (11KÖğç)" diyerek düşüncelerini belirtmişlerdir.

Öğretmenlerin çoğu zil ile derse girip çıkmayı uygun bir yöntem olarak nitelerken iki öğretmen bu durumu olumsuz yönde eleştirmiştir. Derse zil ile girip çıkma konusunda olumlu düşünceye sahip öğretmenler:

"Gayet memnunum olması gerektiği gibi (16KÖ)", "Düzeni sağladığı için güzel bir şey (7EÖ)", "Bence gayet güzel bir uygulama çünkü ortaokul öğrencilerinde otokontrol yok. Bazen zil bile derse zamanında girip çıkmaları için yeterli olmuyor (10KÖ)", "Derslere zille girilmesini uygun buluyorum diğer türlü çocuklar ve öğretmenler sınıfa geç kalabiliyor (1KÖ)" derken bu durumu olumsuz olarak değerlendiren öğretmenler:

"Hiç iyi bir uygulama değil bence. Öğrenciler dersin sonuna doğru derse odaklanmaktan çok çıkış saatini hesaplamaya çalışıyorlar ve zil onların dikkatinin dağılmasına sebep oluyor (4KÖ)", "Derse zil ile girip çıkmak çok yanlış bir uygulama. Çünkü dersimin içeriğine göre benim zamanı ayarlama hakkım olmalı (17EÖ)" şeklinde düşüncelerini belirtmişlerdir.

4. Materyallerin Hareketlendirilmesi, Sınıfta Yapılabilecek Yenilik ve Değişiklikler

Sınıfta bazı materyallerin mobilizasyonunun sağlanması konusunda öğretmen ve öğrenciler çeşitli görüşler dile getirmişlerdir. Öğrenciler:

"Akıllı ve beyaz tahtanın tekerleklerinin olması güzel olurdu. Çünkü istediğimiz yere çekerek dersi eğlenceli ve verimli hale getirebilirdik (2EÖğç)", "Sıraların tek kişilik ve tekerlekli olması sınıf düzeninin her an değiştirilmesine ve bizim derse olan ilgisinin artmasına yardımcı olur (14KÖğç)", "Sıralarımız tekerlekli olursa etkinlikler için hızlı bir şekilde düzenleme yaparız (19KÖğç)", "Tahtalar tekerlekli olursa istediğimiz yere çekebiliriz ve hiçbir arkadaşım tahta parlıyor şeklinde şikâyet etmez (13KÖğç)" ifadeleri ile öğrenciler sabit sınıf yaklaşımına alternatifler sunmaktadır.

Öğretmenler ise yapılabilecek mobilizasyon çalışmalarını:

"Sınıf içerisindeki panolar öğrencilerin fiziksel özellikleri de göz önüne alınarak duvarlarda hareketli hale getirilebilir. İsteyen öğrenci istediği panodaki materyalleri özgürce inceleyebilir (3EÖ)", "Derslerin kazanımlarına uygun bir sürü materyal sınıf tavanına asılabilir sık aralıklarla değiştirilerek öğrencilerin merakı canlı tutulabilir bu değişikliklerle (13KÖ)", "Dersleri oyunla öğretebileceğimiz materyallerimiz olmalı. Sıra, masa vb hemen ortadan kaldırılıp geniş bir alan açılabilmesi (20KÖ)",

Sınıf kitaplığının kendisinden beklenen işlevi yerine getirmediğini belirten öğrenciler:

"Kitaplığın şekli dikdörtgen bir dolap değil de yuvarlak/ kare/ kalp/ yıldız şeklinde olsun (15KÖğç)", "Kitaplığı dikkatimizi çekecek şekilde farklı renklere boyayalım (6KÖğç)", "Bizim yaşımıza ve ilgisimize uygun olan yeni kitap olsun kitaplıkta (13KÖğç)" şeklinde olası çözümleri sunmuşlardır.

Panolarda yapılabilecek bazı düzenlemelerin etkili olacağını düşünen öğrenciler bunu:

"Panoların şekli değişik olsun ve dikkatimizi çeksin (14KÖğç)", "Panolar boyumuza uygun bir yerde olsun istediklerimizi rahatça sergileyebilelim (7KÖğç)" şeklinde belirtmiştir.

Öğretmenler ise panoların etkili hale getirilmesi konusunda:

"Teknolojinin bu kadar yoğun kullandığı çağımızda panolar bütün duvarı kaplayacak şekilde manyetik özelliğe sahip olabilir ve tüm öğrenciler özgürce çalışmalarını sergileyebilir (16KÖ)", "Panolar daha renkli ve büyük olursa dikkatini çekmede faydalı olabilir öğrencilerin (20KÖ)" diyerek düşüncelerini belirtmişlerdir.

Sınıfta yapılabilecek bir başka değişiklik konusunda öğrenciler:

"Her öğrencinin kendine ait bir dolabı olsun (3KÖğç)", "Evet arkadaşşıma katılıyorum çünkü her gün kitapları getirmek götürmek zorunda kalmayız, belimiz çok ağrıyor (11KÖğç)" cümlelerini kurarken öğretmenler de bu durumu destekler nitelikte:

"Kesinlikle her öğrencinin kendine ait bir dolabı olmalı. Öncelikle düzenli bir sistem. Öğrencilerin düzen, temizlik gibi alışkanlıklarını pozitif yönde etkileyecek bir uygulama (3EÖ)", "Sınıflarda öğrencilerin dolabının olması her zaman kullandığı eşyaları taşımak zorunluluğundan kurtarır (14EÖ)" demiştir.

Ayrıca öğrenciler sınıflarında "su içmeleri, ellerini yıkamaları için bir lavabo, beden eğitimi derslerine hazırlanabilmeleri için paravan şeklinde bir uygulama, çiçeklerle süslemiş bir sınıf, rahatça okuma etkinliklerini gerçekleştirebilecekleri minderlerle halılarla döşenmiş bir sınıf okuma köşesi" olmasının sınıflarını daha etkili hale getireceğine inandıklarını söylemişlerdir. Öğretmenler ise "malzemelerini rahatlıkla kullanabilecekleri dolap ya da köşeler, bilgisayar, sürekli internet bağlantısı, yazıcı, fotokopi makinesi, sınıf büyüklüğünün dikkate alınarak öğrenci sayısının belirlenmesi, sınıfların yeterli sıcaklıkta olması, görsel materyallerin varlığının" sınıflara yenilik ve etkililik getireceğini düşünmektedirler.

TARTIŞMA VE SONUÇ

Sınıf organizasyonu, kullanılacak materyaller ve bunların konumlarının dersin etkili bir şekilde sürdürülebilmesi anlamına gelmektedir (Korkmaz, 2003). Bu nedenler çalışma kapsamında, sınıfta bulunan materyaller, bunların konumu, sınıfların fiziki durumu, okuldan kaynaklı bazı düzenlemeler sınıf organizasyonunda dikkate alınması gereken unsurlar değerlendirilmiştir.

Öğretmen ve öğrenciler genel olarak akıllı tahtanın eğitim-öğretim sürecini olumlu şekilde etkilediğini ve bundan oldukça memnun olduklarını belirtmişlerdir. Sünkür, Bakır Arabacı ve Şanlı (2012: 320) çalışmalarında öğrencilerin akıllı tahta uygulamalarından genel olarak memnun olduklarını

belirtmişlerdir. Hennes (2007)'in çalışmasındaki sonuca benzer şekilde bazı öğretmen ve öğrenciler ise internet bağlantısının zaman zaman kesilmesinin zaman kaybına sebep olduğunu ve teknolojik sebeplerden dolayı akıllı tahtanın etkili olmadığını belirtmişlerdir.

Ders işleme sürecinde oldukça sık başvuru alan kara ya da beyaz tahtaların kullanımına dair öğretmen-öğrenci görüşleri değerlendirildiğinde beyaz tahtanın tercih edildiği görülmüştür. Bu, Alpar, Batdal ve Avcı (2007: 24) tarafından "Kara tahta, hem öğrencinin hem de öğretmenin aynı anda aynı konu üzerinde çalışabilmesine olanak sağlayan ilk sınıf içi iletişim araçlarından birisidir" cümlesinde belirtilen durumun bu çalışmada tam olarak geçerli olmadığını göstermektedir. Çünkü öğretmen ve öğrenciler tercihlerini beyaz tahtadan yana kullanmışlardır.

Öğrencilerin ürünlerinin sergilendiği panolar öğretmen ve öğrenciler tarafından "verimsiz" olarak nitelendirilmiştir. Çünkü öğrencilerin dikkatini çekmeye yardımcı olacak içerikte olmadıkları, büyüklüklerinin yeterli olmadığı ya da öğrencilerin erişemeyeceği yükseklikte olduğu gibi sebeplerden dolayı süreç içerisinde etkili olmadığı düşünülmektedir. Özyürek ve diğ. (2017: 31) çalışmalarında bu durumun tam tersi olacak şekilde dersliklerdeki pano ve görsellerin öğrencilerde olumlu tepkiler yarattığını belirtmişlerdir.

Sınıfta yer alan materyallerden olan sınıf kitaplığına ilişkin öğretmen ve öğrenciler hemfikirlerdir. Sınıf kitaplığının kendisinden beklenenleri yerine getirmediğine, öğrencilerin ilgisini çekecek kitapların yokluğuna dair ortak bir kana varmışlardır. Deniz (2003: 249)'in çalışmasında da sınıf kitaplıklarının yeterince geniş ve kullanılabilir durumda olmadığı sonucuna varmıştır.

Sınıfların fiziki durumu içinde yer alan duvar renkleri ile alakalı unsurlar açısından bakıldığında öğretmen ve öğrencilerin farklı görüşlere sahip olduğu görülmüştür. MEB (2012) de eğitim yapılarında iç mekanların renk seçiminde koyu renklerin seçilmemesi ve pastel tonlarda olması; dış cephelerde ise mavi, lacivert, bordo, kırmızı ve koyu yeşil renklerin uygulanmaması yönündedir. Çalışmamızda öğrenciler daha çok renkli duvarlar tercih ederken öğretmenler açık renkli ve aydınlık gösterecek renkleri tercih etmişlerdir. Aydın Yağmur ve Şerefhanoglu Sözen (2016) çalışmalarında açık renkli duvarların yapay enerji tüketiminin azaltılmasında ve aydınlık düzeyini artırdığını çalışmalarında belirtmişlerdir. Bu durumda öğretmenlerin sınıfın aydınlık görünmesi için açık renk tercihinin isabetli olduğunu göstermektedir.

Kuş (2010: 83)'ün çalışmasında elde ettiği sonuca benzer şekilde bu çalışmada da öğretmenler sıraların arka arkaya dizildiği klasik sıra düzeninden memnun değilken U sınıf düzenini tercih etmektedirler. Bu durum öğrenciler içinde geçerlidir. Öğrencilerde sınıfta klasik düzenden vazgeçmenin pek çok olumlu etkisi olacağı düşüncesindedir.

Sınıf zemininde öğrenciler ve öğretmenler farklı görüşler dile getirmişlerdir. Öğrenciler sınıflarında ayakkabılarını çıkarıp özgürce dolaşabilecekleri halı ile kaplanmış bir zemin isterken öğretmenlerin büyük bir çoğunluğu halı kullanımına karşı çıkmıştır. Çünkü halı olan zeminlerde hijyenin sağlanması kolay değildir. Öğretmenler temizliğin kolayca gerçekleştirilebileceği bir zemin (tercihen parke) olmasının doğru olduğunu belirtmişlerdir. Temel ve diğ. (2006: 6) çalışmalarında zeminin hijyen koşullarının dikkate alınarak buna uygun bir seçim yapılması gerektiğinden bahsetmişlerdir.

Bazı okullarda mevcut olan zil ile giriş çıkış ve branşlara ya da sınıf şubelerine göre düzenlemeler hakkındaki görüşler ele alındığında öğretmen ve öğrencilerin zil ile düzenin sağlanmasından memnun oldukları fakat öğrencilerin sadece müzik tonunun daha hareketli seçilmesi yönünde bir beklentilerinin olduğu bulunmuştur. Yapılan başka bir çalışmada öğretmen ve öğrenciler zilin varlığının öğrencide sorumluluk ve özgüven gelişimini olumsuz yönde etkilediği sonucu elde edilmiştir (Taş, 2010: 210). Bu sonuç çalışmada yer alan ve zil kullanımının uygun olmadığını belirten üç öğretmenin görüşünü destekler niteliktedir.

Çalışma kapsamında sınıf mobilizasyonunun ve etkililiğinin sağlanmasında önemli rollere sahip olan etkenler öğretmen ve öğrencilerin görüşleri dikkate alınarak incelenmiştir. Bahsi geçen görüşler dikkate

alınarak hazırlanacak bir sınıfın öğretmen ve öğrencilerin motivasyon ve ilgilerini olumlu yönde etkileyeceği düşünülmektedir.

ÖNERİLER

Eğitimde kaliteyi artıracak, süreci daha eğlenceli ve verimli hale getirecek benzer araştırmalara yönelik öneriler:

- Çalışma daha çok sayıda katılımcının varlığı ile gerçekleştirilip daha çeşitli görüşler elde edilebilir.
- Öğretmen ve öğrenciler sınıf kitaplığının yetersiz olduğunu ve ilgi çekici kitapları içermediğini söylemiştir. Kitaplığın öğrenci ve öğretmenlerin ilgilerine göre düzenlenip görüşlerinin alındığı bir çalışma düzenlenebilir.
- Öğretmen ve öğrencilerce okuma saatlerini eğlenceli hale getirebilmek için sınıflarda okuma köşesinin varlığının olumlu olacağı görüşü elde edilmiştir. Öğrencilerle birlikte tasarlanmış bir okuma köşesinin etkileri üzerine bir çalışma yapılabilir.

Not: Bu çalışma 10- 12 Mayıs 2018 tarihlerinde Antalya’da düzenlenen 9’uncu Uluslararası Eğitimde Yeni Yönelimler Kongresi’nde bildiri olarak da değerlendirilmiştir.

KAYNAKÇA

Alpar, D., Batdal, G. ve Avcı, Y. (2007). Öğrenci merkezli eğitimde eğitim teknolojileri uygulamaları. *Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi Dergisi*, 7, 19-31.

Aydın Yağmur, Ş. ve Şerefhanoglu Sözen, M. (2016). Dersliklerde görsel konfor ve iç yüzeylerin etkisi. *Megaron*, 11(1), 49- 62.

Ball, D. L. (1992). Magical hopes: Manipulatives and the reform of math education. *American Educator: The Professional Journal of the American Federation of Teachers*, 16(2), 14-18, 46-47.

Barker, L. (1982) *Communication in the Classroom*. Prentice Hall Inc., Englewood Cliff.

Baş T., Çamır, M., ve Özmalda, B. (2008). *Nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayınevi.

Bowling, A. (2002). *Research methods in health: investigating health and health services*. Philadelphia, PA: McGraw-Hill House.

Çakıroğlu, E. ve Yıldız, B. (2007). *Turkish preservice teachers' views about manipulative use in mathematics education*. In C. S. Sunal ve M. Kagendo (Eds.), *The enterprise of education* (pp. 275-289): Information Age Publishing.

Çelik, V. (2002). *Sınıf yönetimi*. Ankara: Nobel Yayınları.

Çilenti, K. (1991). *Eğitim teknolojisi ve öğretim*. Ankara: Kadioğlu Matbaası.

Demiralp, N. (2007). Coğrafya eğitiminde materyaller ve 2005 coğrafya dersi öğretim programı. *Kastamonu Eğitim Dergisi*. 15 (1). 373-384.

Deniz, K. (2003). Yazılı anlatım becerileri bakımından köy ve kent beşinci sınıf öğrencilerinin durumu. *TÜBAR- XIII*.

Dindar, H. ve Yaman, S. (2003). İlköğretim okulları birinci kademedeki fen bilgisi öğretmenlerinin eğitim araç-gereçlerini kullanma durumları. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. 13, 167- 176.

Işık, H. (2004). *Öğrenme ortamlarının fiziksel düzeni*, (Ed.: M. Şişman ve S. Turan) *Sınıf Yönetimi*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.

Hennes, C. (2007). The effectiveness of the interactive whiteboard in k 12 schools. http://eportfolio.cathyhennes.com/writing_samples/eng301-07_termpaper.pdf

Karaçalı, A. (2006). Sınıf yönetimini etkileyen fiziksel değişkenlerin değerlendirilmesi. *Gazi Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi*. 7 (1), 145- 155.

Korkmaz, A. (2003). *Sınıf organizasyonu*, (Ed.L.Küçükahmet) *Sınıf Yönetimi*. Ankara: Nobel Yayıncılık.
Kruger, R.A. & Casey, M.A. (2000). *Focus group: A practical guide for applied research* (3rd ed., p.157). Thousand Oaks, CA: Sage Publications.

Kuş, Z. (2010). Sosyal bilgiler öğretimi için sosyal bilgiler öğretmenlerinin beklentileri. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Eğitim Fakültesi Dergisi*. 7(2), 69-91.

Milli Eğitim Bakanlığı. (2012). Eğitim yapıları mimari proje hazırlama genel ilkeleri, <http://mevzuat.meb.gov.tr/html/genelge>

Özyürek, C., Pınarkaya, Y., Taş, E. ve Apaydın, Z. (2017). Branş derslik sistemine ilişkin öğretmen ve öğrenci görüşlerinin belirlenmesi. *Uluslararası Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 5 (9), 19-34.

Sünkür, M, Bakır Arabacı, İ.ve Şanlı, Ö. (2012) Akıllı tahta uygulamaları konusunda ilköğretim II. kademe öğrencilerinin görüşleri (Malatya İli Örneği). *E- Journak of New World Sciences Academy*, 7(1), 313- 321.

Taş, S. (2010). Yenilikçi bir eğitim anlayışı: zilsiz okul. *SDÜ Fen Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 22, 207- 226.

Temel, F., Akın, L., Acar Vaizoğlu, S., Kara, Ö., Kara, A., Halas, A. M., Gurunaidu, S. S. ve Güler, Ç. (2006). Altındağ ilçesindeki bir ilköğretim okulunun çevre sağlığı yönünden değerlendirilmesi. *Uludağ Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi*. 32(1), 1-8.

Yalın, H.İ. (2003). *Öğretim teknolojileri ve materyal geliştirme*. Ankara: Nobel Yayınları.

Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2004). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. 4. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara.

Woolfolk, A. (1995) *Educational psychology*. Boston: Allyn and Bacon Publishing.